

3 Speelgoed van toen en nu

Benodigheden en voorbereiding

- ☐ Enkele knikkers
- ☐ Zak walnoten (6 walnoten per groepje)

- Stal het speelgoed dat de leerlingen mee hebben genomen, uit op een tafel in de klas.
- Verdeel de klas in groepjes of werk met de bestaande tafelgroepen.

Taalinstructie

Denkstappen:

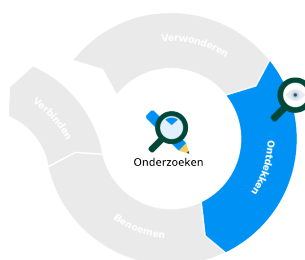
1. Dit komt uit ... (noem de tijd: het langst geleden, heel lang geleden, lang geleden, nu), **want**...
2. Dat kan ik **zien** aan...
3. Dit is **hetzelfde als**...
4. Dit is **anders dan**...
5. In ... (noem de tijd) was dit **anders/hetzelfde**
6. Dit was **eerder/later dan**...

Fase OOL: Verwonderen, ontdekken & benoemen

In deze les gaan de leerlingen op onderzoek uit naar speelgoed van toen en nu. Ze nemen zelf hun favoriete speelgoed mee en vergelijken dit met speelgoed van toen. Speelden ze heel lang geleden ook al met een bal? En hoe zag die bal er dan uit? De leerdoelen voor de leerlingen zijn:

- Ik ontdek dat speelgoed van vroeger, nu nog steeds gebruikt wordt.
- Ik leer dat spelen door de jaren heen is veranderd.
- Ik kan een voorwerp uit het verleden vergelijken met een voorwerp van nu.
- Ik kan voorwerpen tot in detail bekijken en onderzoeken.

Inhoud les

Per dia wordt toegelicht wat je als leerkracht kunt vertellen, wat de leerlingen doen en eventueel extra achtergrondinformatie.

Toelichting

Start (5 min.)

Blik terug op de vorige les. Weten de leerlingen nog wie Sam en Lot zijn? Waar hadden ze onze hulp ook alweer bij nodig? Wat hebben ze ons de vorige les toegestuurd?

Dia

Ga naar de volgende slide met de flits en roep uit: 'Dat moeten de tijdagenten Sam en Lot weer zijn!' Vraag de leerlingen: "Wat zouden de tijdagenten vandaag naar ons toegestuurd hebben?"

Bekijk samen het voorwerp in de capsule. Laat de leerlingen kort in tweetallen overleggen. Ze bedenken waar het voor werd gebruikt en uit welke tijd het kan komen.

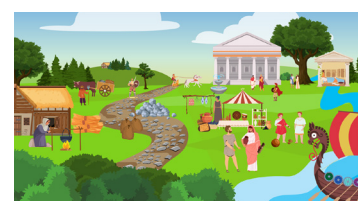
Blik terug op de vier tijden 'het langst geleden', 'heel lang geleden', 'lang geleden' en 'nu'. Waar zouden de agenten dit voorwerp gevonden kunnen hebben, en waarom? Neem enkele ideeën kort klassikaal door.

Kijkplaat (10 min.)

Bekijk samen de kijkplaat van 'heel lang geleden' - de tijd van de oude Grieken en Romeinen.

Vraag de leerlingen of ze het voorwerp kunnen ontdekken in de kijkplaat. Wat denken ze dat het is, waar wordt het voor gebruikt?

Toelichting

Dia

Door goed te kijken ontdekken ze dat er een groepje kinderen met de noten aan het spelen is. Het wordt gebruikt als speelgoed.

- Wat voor een spelletje zouden ze er mee spelen?
- In welke tijd hebben de tijdagenten het voorwerp gevonden? (In de tijd van heel lang geleden/ Romeinen en Germanen)

Vraag ze om twee minuutjes in stilte heel goed te kijken naar de kijkplaat op het bord. Wat voor een speelgoed kunnen ze nog meer ontdekken? Ze zeggen nog niets, ze houden het even voor zichzelf.

Vraag vervolgens aan een leerling of die één voorwerp van de tafel met speelgoed kan pakken wat lijkt op speelgoed in de kijkplaat (bijvoorbeeld de bal).

- Waar op de kijkplaat wordt ermee gespeeld?
- Kan een andere leerling de verschillen benoemen tussen een bal van toen en nu? (Waar het van is gemaakt, kleuren, etc.)

Deel de kijkplaten weer uit aan de groepjes.

Vraag nog enkele leerlingen om een speelgoed van nu te pakken dat lijkt op speelgoed van toen. In welke tijd zien ze dit speelgoed? Wat is hetzelfde? Wat is anders? Ga net zolang door tot er geen voorwerpen meer zijn om te vergelijken.

Welk speelgoed staat er nu nog op de verzameltafel? Waarin is het speelgoed van nu echt heel anders met dat van toen? (Bijvoorbeeld: nu veel met batterijen en van plastic, plastic is een heel nieuw materiaal. Echt een materiaal uit onze tijd, de tijd van nu.)

Vraag maar raak (10 min.)

De leerlingen gaan in hun groepje bedenken welke vragen ze nog hebben over speelgoed van toen en nu. De vraag begint met hoe, wat, waar, waarom, hoeveel, waarmee of wanneer. Na vijf minuten bespreek je de vragen. Schrijf de vragen groot bij juiste tijd op de tijdbalk waar de vraag over gaat. Je kan er ook nog een eenvoudige tekening bij maken.

Tip

Geef het goede voorbeeld en schrijf een vraag op. Bijvoorbeeld:

- Hoe speelden ze in de tijd het langst geleden?

Toelichting

Activiteit - spelen met noten (15 min.)

Vertel dat de leerlingen ontdekt hebben dat er heel lang geleden gespeeld werd met walnoten. Wat voor spelletjes zouden de kinderen in die tijd met de walnoten gespeeld hebben?

Geef ieder groepje 6 walnoten. In hun groepje gaan ze bedenken wat voor spelletjes je met de noten kan spelen. Laat ze er 10 minuten mee spelen en leg daarna het spel stil. Vraag ieder groepje naar hun verhaal en spelideeën.

Vergelijk de noten nog een keer met het speelgoed van nu, ligt daar iets bij dat je aan de noten doet denken of waar je een soortgelijk spel mee kan spelen? (Bijvoorbeeld knikkers).

Dia

Achtergrondinformatie leerkracht

In de tijd van de oude Grieken en Romeinen werd 'met noten spelen' zelfs gebruikt als een omschrijving van de kindertijd. Er werden allerlei werpspelletjes mee gedaan, waarbij er vakken in het zand waren getekend waarop je moest mikken. Omdat echte walnoten er niet het hele jaar door waren, maakten ze de noten na met gebakken klei.

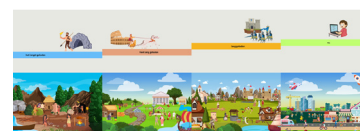

Hoe zat dat in een andere tijd? (15 min.)

Vertel de leerlingen ze net ontdekt hebben dat er in de tijd van 'nu' knikkers zijn en in de tijd van 'heel lang geleden' ook. Het materiaal is anders en het spel is iets anders. Vraag de leerlingen of ze denken dat er in de andere tijden (de tijd van 'het langst geleden' en de tijd van 'lang geleden') ook geknikkerd werd? Met wat voor een soort knikkers zouden ze toen geknikkerd hebben? Waarom denken ze dat?

Vertel dat ze het op gaan zoeken. Ze kunnen zoeken op hun eigen kijkplaten, de kijkplaten bij de tijdbalk of die van het digibord. Wat voor speelgoed vinden ze allemaal in de andere tijden?

Bespreek kort alle ontdekkingen. Gebruik de achtergrondinformatie op de volgende pagina voor extra uitleg over spelen door de tijd heen.

Toelichting

Dia

Achtergrondinformatie

Knikkeren: Ze weten niet waar en wanneer het knikkeren precies is ontstaan, maar door opgravingen die aan het begin van de vorige eeuw zijn gedaan weten ze dat er al rond 2500 v.Chr. gespeeld werd met knikkers. Er zijn kleine stenen balletjes gevonden bij een opgraving in het noorden van Pakistan. Deze stenen balletjes waren glad gepolijst door een stromende rivier zodat ze goed konden rollen. Deze kleine balletjes zijn ook gevonden in de as van Pompei en in de tombes van de Oude Egyptenaren. Bij de Romeinen werd er met noten geknikkerd maar ook met steentjes. Glazen knikkers zien we het eerst in de middeleeuwen bij de oude glasmakers van Venetië. In de late middeleeuwen werd er veel geknikkerd. De knikkers moesten elkaar raken (ketsen) tijdens het spel of er werd een kuiltje gegraven waar de knikkers in moesten rollen. Dat lijkt veel op het spelletje wat we nu nog spelen.

Het langst geleden: Uit de tijd van de jagers en de boeren is niet veel bewaard gebleven. Er zijn wel minifiguren van mensen, dieren en boten gevonden. Ze werden gemaakt met materialen uit de natuur zoals hout en steen. Poppen behoren tot het oudste speelgoed dat bestaat. De vroegst bekende komt uit de tijd rond 4000 voor Christus. Ze weten niet zeker of het speelgoed was, of dat het voor rituelen gebruikt werd. De oudste bal werd ontdekt in een grot in Zuid-Afrika en zou meer dan 3000 jaar oud zijn. De bal was van leer en gevuld met haar.

Heel lang geleden: In de tijd van de oude Grieken en Romeinen speelden kinderen met een tol, een jojo, bal of een pop. Het speelgoed lijkt op het speelgoed van nu. Alleen het materiaal was anders. Poppen werden meestal gemaakt van klei of hout en gekleed in stoffen kleding. Sommige poppen hadden zelfs beweegbare ledematen zodat ze in verschillende houdingen konden worden neergezet. De ballen waren meestal gemaakt van leer of doek en gevuld met lucht of vulling. Ze werden gebruikt voor verschillende spelletjes, zoals vangen, trefbal en kickBall.

Lang geleden: Veel van het speelgoed dat in de tijd van de ridders en kastelen (de middeleeuwen) favoriet was, is nu ook nog steeds favoriet. Poppen, ballen, tollen, vliegers en knikkers. Poppen werden meestal gemaakt van stof of hout en waren eenvoudig van ontwerp. Ballen waren meestal van leer of stof en waren gevuld met lucht of water. Ze werden gebruikt voor allerlei spelletjes, onder andere vangen, voetbal en zelfs een spel dat leek op basketbal.

Nu: Tegenwoordig hebben we veel verschillend speelgoed. Denk aan LEGO, poppen die kunnen praten of bewegen, en speelgoed dat je kunt bedienen met een afstandsbediening. Ook zijn er veel spellen op de tablet of de computer. Maar ook klassiek speelgoed zoals knikkers, bordspellen en poppen blijft nog steeds leuk. Veel speelgoed helpt kinderen om dingen te leren, zoals rekenen, bouwen of samen spelen met anderen.

Toelichting

Afsluiting (15 min.)

Vraag: welk voorwerp hadden de tijdagenten naar ons gestuurd? ... een walnoot. In welke tijd gebruikten ze deze walnoten? In de tijd van 'heel lang geleden'! Waar werd het voor gebruikt? Om mee te spelen.

Kijk welke vragen uit de vraag maar raak allemaal al beantwoord zijn in de les. Zoek ook een vraag uit die te maken heeft met spelen die nog niet beantwoord is. Ga samen op zoek naar het antwoord. De leerlingen kunnen hierbij hun eigen kijkplaten gebruiken, de kijkplaten bij de tijdbalk. Berg de kijkplaten hierna weer op.

Dia

Achtergrondinformatie

Kinderen uit de tijd van 'Het langst geleden' deden spelend klusjes door te kijken hoe papa, mama, opa of oma dat deden. Ze speelden dus dingen na. Dat was handig voor later. Nu spelen kinderen nog steeds dingen na en leren ze daar iets van: denk aan het verzorgen van een pop, bouwen met blokken, technisch lego of het maken van zandtaartjes, je leert door te spelen!